

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درآمدی بر اصول
دیپلماسی و رفتار سیاسی در

اسلام

دکتر بهرام منتظری

منتظری، بهرام، ۱۳۴۲ -

درآمدی بر اصول دیپلماسی و رفتار سیاسی در اسلام / بهرام منتظری. - اصفهان: نقش نگین، ۱۳۸۸.

ISBN 978-964-2616-50-3

ص ۲۱۱

فهرست نویسی براساس فیبا

کتابنامه: ۳۳۵-۳۴۲

موضوع: ۱. اسلام و سیاست. ۲. دیپلماسی ۳. رفتار سیاسی.

۲۹۷ / ۴۸۳۲

BP ۲۳۱ / م ۸۱۱۶ د ۴ ۱۳۸۸

۱۷۹۳۸۷-

کتابخانه ملی ایران

درآمدی بر اصول دیپلماسی و رفتار سیاسی در اسلام

دکتر بهرام منتظری

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرضا

ناشر / مؤسسه انتشاراتی نقش نگین □ ناشر همکار / کهن دژ □ مدیر تولید / مهدی نقش
صفحه آرایی / مهدی نحوی □ طرح جلد / ندا نقیه □ شمارگان / ۳۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ / اول، ۱۳۸۸ □ چاپخانه / حافظ □ صحافی / بهار □ شابک / ۱-۵۴-۲۶۱۶-۹۶۴-۹۷۸
قیمت / ۵۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ

اصفهان / خیابان حکیم / ساختمان رفیق / پلاک ۱۱۶

تلفن: ۶۱ - ۲۲۳۶۲۶۰ - ۲۲۳۶۹۳۳ / فاکس: ۲۲۰ ۴۹۳۳

Email: Naghshnegin@gmail.com WWW.Naghshnegin.com

فهرست مطالب

فصل اول: تعریف دیپلماسی / ۷

۱-۱. معنای لغوی دیپلماسی	۹	- منابع حقوق دیپلماتیک	۲۷
۱-۲. مفهوم اصطلاحی دیپلماسی	۱۱	- منابع حقوق دیپلماتیک غیر اسلامی	۲۷
۱-۳. دیپلمات (Diplomat)	۱۵	الف) رسوم	۲۷
۱-۴. انواع دیپلماسی	۱۵	ب) عهدنامه‌ها	۲۸
- دیپلماسی پیش گیرانه	۱۶	ج) قوانین داخلی	۲۹
۱-۵. دیپلماسی علم یا هنر	۱۷	د) رویه قضایی و عقاید علمای حقوق	۲۹
۱-۶. تاریخچه روابط دیپلماتیک	۱۷	- منابع حقوق دیپلماتیک اسلامی	۳۰
- دوره کلاسیک:	۲۲	۱-۸. شرایط برقراری روابط دیپلماتیک	۳۶
• مرحله اول	۲۲	۱-۹. اهداف دیپلماتیک	۳۸
• مرحله دوم	۲۳	۱- هدف دراز مدت	۴۰
- دوره مدرن	۲۵	۲- هدف های میان مدت	۴۰
۱-۷. روابط دیپلماتیک در اسلام	۲۶	۳- هدف های نزدیک	۴۱

فصل دوم: دیپلماسی در اسلام / ۴۳

۲-۱. اصول دیپلماسی در اسلام	۴۵	• صلح و همزیستی مسالمت آمیز از دیدگاه سنت ..	۶۰
الف) اصل توحید	۴۵	• صلح از دیدگاه علماء اسلام	۶۲
ب) اصل نفی سبیل و عزت و سیادت اسلامی	۴۷	- روشهای حل مسالمت آمیز اختلافات	۶۴
۱- دلایل قرآنی	۴۷	• روشهای سیاسی حل اختلافات	۶۴
۲- اصل نفی سبیل از دیدگاه روایات	۵۱	• روشهای حقوقی حل اختلافات	۶۵
۳- دیدگاه فقهاء	۵۲	- روشهای اسلام در حل مسالمت آمیز اختلافات ...	۶۵
ج) اصل صلح همزیستی مسالمت آمیز	۵۷	• روشهایی سیاسی	۶۶
• مفهوم صلح	۵۷	• روش حقوقی	۶۹
• اهمیت صلح	۵۸	• حکمیت در قرآن کریم	۷۰
• صلح و همزیستی مسالمت آمیز در اسلام	۵۸	• حکمیت در روایات	۷۰
• واژه صلح در فقه و فرهنگ سیاسی اسلام	۵۸	• حکمیت در فقه	۷۰
• صلح و همزیستی مسالمت آمیز از دیدگاه قرآن کریم ..	۵۹	د) اصل وفای به عهد	۷۲

• اصل تفاهم در قرآن کریم ۹۹	• اصل وفای به عهد از دیدگاه اسلام ۷۳
• اصل تفاهم در سنت ۱۰۱	• اصل وفای به عهد در قرآن کریم ۷۳
• (ح) اصل عدم مداخله و بی طرفی ۱۰۱	• اصل وفای به عهد در سنت ۷۵
• اصل عدم مداخله و بی طرفی در اسلام ۱۰۲	• اصل وفای به عهد در تاریخ اسلام ۷۷
• دیدگاه قرآن کریم ۱۰۲	• اسلام و معاهدات بین المللی ۷۹
• اصل عدم مداخله و بی طرفی در تاریخ و سنت ۱۰۳	• جغرافیای سیاسی جهان از دیدگاه اسلام ۸۱
• (ط) اصل حمایت از ملت های تحت ستم ۱۰۴	• دلیلی از قرآن کریم ۸۴
• اصل حمایت از ملت های تحت ستم در اسلام ۱۰۶	• دلایلی از روایات ۸۵
• حمایت از مبارزات حق طلبانه ملت های ۱۰۶	• نظر فقها ۸۶
• حمایت از مبارزات حق طلبانه ملت های تحت ستم ۱۰۷	• قرآن کریم و عقد مهاده ۸۷
• در سنت ۱۰۷	• عقد مهاده در روایات ۸۷
• (ی) اصل مقابله به مثل ۱۰۹	• عقد مهاده در نظر فقهاء ۸۸
• اصل مقابله به مثل در اسلام ۱۰۹	• شرایط پذیرش ذمه عبارت است از: ۹۰
• سفارت و نمایندگی سیاسی ۱۱۱	• قرارداد ذمه در قرآن کریم ۹۰
• نخستین سفرای پیامبر اعظم (ص) ۱۱۱	• قرارداد ذمه در سنت ۹۱
• مأموریت های ویژه ۱۱۳	• (هـ) اصل کرامت انسانی و نزاکت بین المللی ۹۱
• سفرای پیامبر اعظم ۱۱۴	• اصل کرامت انسانی در اسلام ۹۲
• ویژگی های سفیر ۱۱۵	• اصل کرامت انسانی در قرآن کریم ۹۲
• نظر گذشتگان ۱۱۵	• اصل کرامت انسانی در سنت ۹۳
• نظر نویسندگان مسلمان ۱۱۷	• (و) اصل برابری کشورها ۹۵
• انواع مصونیت سفیران ۱۲۲	• اصل برابری در اسلام ۹۶
• انواع مصونیت سفیران در اسلام ۱۲۶	• اصل تساوی جوامع در قرآن کریم ۹۷
• وظایف و نقش مأموران دیپلماتیک ۱۲۷	• اصل تساوی جوامع در سنت ۹۷
• روابط کنسولی ۱۲۸	• (ز) اصل تفاهم بین المللی ۹۹
• ترکیب پست کنسولی ۱۳۰	• اصل تفاهم در دیدگاه اسلام ۹۹

فصل سوم: دیپلماسی پیامبر اعظم ﷺ / ۱۳۳

• اصل دعوت ۱۳۹	• مقدمه ۱۳۵
• اصل دعوت در قرآن کریم ۱۳۹	• (الف) دعوت پنهانی ۱۳۷
• اصل دعوت در سیره پیامبر اعظم (ص) ۱۴۰	• (ب) دعوت خویشاوندان ۱۳۷
• اصل اولویت صلح بر جنگ ۱۴۲	• (ج) دعوت عمومی ۱۳۷
• اصل جهاد در اسلام ۱۴۴	• اصول روابط دیپلماتیک پیامبر اعظم (ص) ۱۳۹

فصل چهارم: سازوکارهای دیپلماسی پیامبر اعظم ﷺ / ۱۴۷

• ۱ - اعزام مبلغان، پیک ها و سفیران ۱۵۰	• چند نمونه تاریخی ۱۵۳
• ۲ - مذاکره با پیک ها و سفیران ۱۵۱	• ۴ - انعقاد پیمان ها و قراردادهای سیاسی ۱۶۱
• ۳ - کسب اطلاعات ۱۵۲	• منشور مدینه ۱۶۳

- صلح حدیبیه ۱۶۷
- اثر و پیامدهای صلح حدیبیه ۱۷۲
- الف) شناسایی دولت مدینه: ۱۷۲
- ب) گسترش دین مبین اسلام : ۱۷۲
- ج) عدم وقوع جنگی دیگر با دولت مدینه : ۱۷۳
- د) فتح مکه: ۱۷۳
- صلح با مسیحیان نجران ۱۷۵
- ح) حکمیت ۱۷۶
- و) تالیف قلوب ۱۷۶
- ز) استفاده از ابزار و شیوه های بشردوستانه و خفایندانه ۱۷۷

فصل پنجم : تاریخ تحول دیپلماسی / ۱۸۱

- الف) تطور تاریخی دیپلماسی اسلامی ۱۸۳
- ۱. ماهیت متحول دیپلماسی اسلامی ۱۸۳
- ۲. عوامل تحول دیپلماسی اسلامی ۱۸۵
- ب) نمودهای تاریخی دیپلماسی ۱۸۷
- الف) دیپلماسی عصر پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم ۱۸۷
- ب) دیپلماسی عصر خلفای راشدین ۱۹۰
- ج) عصر اموی ۱۹۲
- و) عصر عباسی ۱۹۵
- هـ) عصر عثمانی ۱۹۷
- و) عصر حاضر ۱۹۹